

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Από τη Σύμβαση	187
<i>A. Παπαδαντωνάκη</i>	
2. Πώς ετοιμάζεται και παρουσιάζεται μια ομιλία	189
<i>A. Ραγιά</i>	
3. Συγγραφή ερευνητικού άρθρου	190
<i>A. Παναουδάκη-Μπροκαλάκη</i>	
4. Οπτικοακουστικά μέσα διδασκαλίας	197
<i>E. Σιαμάγκα</i>	
5. Πρακτική προσέγγιση των οπτικοακουστικών μέσων	200
<i>M. Τσοπανογλου</i>	
6. Νοσηλευτική και κοινότητα	210
<i>B. Ραφτόπουλος</i>	
7. Ψυχοκοινωνική αποκατάσταση και ποιότητα ζωής μετά από μεταμόσχευση μυελού των οστών: Πέντε χρόνια εμπειρίας	222
<i>A. Μολασσιώτης</i>	
8. Αρχές ψυχοογκολογίας και ογκολογική νοσηλευτική	230
<i>E. Βάντσι</i>	
9. Νοσηλευτικές παρεμβάσεις σε αρρώστους με νόσο Alzheimer	234
<i>M. Πριάμη</i>	
10. Σύγχρονες διαστάσεις νοσηλευτικής διοίκησης	240
<i>M. Μπατσολάκη</i>	
11. Διαπροσωπικές σχέσεις. Ικανοποίηση νοσηλευτών και ασθενών από την παρεχόμενη φροντίδα.	251
<i>M. Παπαδημητρίου, X. Λεβέντης, X. Φουλίδου, A. Φιδάνη, E. Δημοπούλου, X. Μαρνέρας</i>	
12. Απόψεις γυναικολόγων και παιδιάτρων για το επάγγελμα του νοσηλευτή	265
<i>A. Μαλλίδου, A. Δελτσιδου, X. Νάνου, Θ. Κατοστάρας</i>	
13. Η επικοινωνία στη νοσηλευτική	273
<i>D. Σαπουντζή-Κρέπια, A. Καλοκαιρινού-Αναγνωστοπούλου</i>	
14. Ηγετικές μορφές της νοσηλευτικής που έφυγαν αλλά θα μείνουν αλησμόνητες- <i>Ανθρομάχη Ζαφειρίου</i>	282
<i>B. Λανάρα</i>	
15. Οδηγίες για τους συγγραφείς	284

CONTENTS

1. Editorial	187
<i>A. Papadantonaki</i>	
2. How to prepare and how to deliver a speech	189
<i>A. Raya</i>	
3. Publishing a research article	190
<i>H. Papanoudaki-Brokalaki</i>	
4. Audio-visual teaching aids	197
<i>H. Siamanga</i>	
5. Practical approach to audio-visual aids	200
<i>M. Tsopanoglou</i>	
6. Research: Nursing and Community	210
<i>V. Raftopoulos</i>	
7. Psychosocial adjustment and quality of life after bone marrow transplantation: five years experience	222
<i>A. Molassiotis</i>	
8. The phychoongology and the oncology nursing	230
<i>E. Vantsi</i>	
9. Nursing interventions in patients with Alzheimer's disease	234
<i>M. Priami</i>	
10. New dimentions of nursing administration	240
<i>M. Batsolaki</i>	
11. Personal relationships-satisfaction of the nurses and patients derived from the nursing care	251
<i>A. Papadimitriou, C. Leventis, C. Foulidou, A. Fidani, E. Dimopoulos, C. Marneras</i>	
12. Gynecologistis and pediatricians' opinion for nursing profession	265
<i>A. Mallidou, A. Deltsiou, Ch. Nanou, Th. Katostaras</i>	
13. Communication in nursing	273
<i>D. Sapountzi-Krepia, A. Kalokairinou-Anagnostopoulou</i>	
14. Leaders of Nursing who died but they will always remembered - <i>Anthromahi Zaphiriou</i>	282
<i>B. Lanara</i>	
15. Instructions to authors	284

- «ΤΑ ΕΝΥΠΟΓΡΑΦΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΔΕΝ ΕΚΦΡΑΖΟΥΝ ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΑΠΟΨΕΙΣ ΤΟΥ ΕΣΔΝΕ».
- ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΑΛΛΑΓΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΩΣ ΠΑΡΑΚΑΛΟΥΜΕ ΝΑ ΜΑΣ ΤΟ ΚΑΝΕΤΕ ΓΝΩΣΤΟ ΠΡΟΚΕΙΜΕΝΟΥ ΝΑ ΛΑΒΕΤΕ ΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ.

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ

Εθνικός Σύνδεσμος
Διπλωματούχων Νοσηλευτριών - Νοσηλευτών
Ελλάδος
Πύργος Αθηνών, Γ' κτίριο, 2ος όροφος
Μεσογείων 2, 115 27 ΑΘΗΝΑ
Τηλ.: 77 02 861

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Ε. Αγιάτου-Δημοπούλου
Α. Καλοκαιρινού
Α. Παπαδαντωνάκη
Ε. Πατηράκη
Α. Πορτοκαλάκη
Ε. Χαραλαμπίδου

ΕΚΔΟΤΗΣ

Δρ. Ασπασία Παπαδαντωνάκη
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ-ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΚΔΟΣΗΣ
ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ Α.Β.Ε.Ε.
ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 80, 114 71 ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛ. 3624.728, 3609.342, 3601.605, FAX: 3601.679

ΕΤΗΣΙΕΣ ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Νοσηλεύτριες/ές-Σπουδάστριες/ές	5.000	δρχ.
Οργανισμοί-Εταιρείες-Βιβλιοθήκες	9.000	δρχ.
Εξωτερικού	80	\$
Τιμή τεύχους	1.500	δρχ.
Τιμή τευχών 1992-1996	1.200	δρχ.
» » 1990-1991	1.000	δρχ.
Παλαιότερα τεύχη	800	δρχ.

ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΑ ΜΕΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Σιαμάγκα Ελένη

Δρ. Τμήματος Νοσηλευτικής

ΣΙΑΜΑΓΚΑ ΕΛΕΝΗ *Οπτικοακουστικά μέσα διδασκαλίας.* Στην εποχή μας αποδίδεται ιδιαίτερη σημασία στα εποπτικά μέσα, στην εποπτική διδασκαλία. Ολοι αναγνωρίζουν και ομολογούν τη μεγάλη αξία και σημασία που έχουν για όλους τους τομείς της εκπαίδευσης τα διάφορα εποπτικά μέσα διδασκαλίας. Τα εποπτικά μέσα διευκολύνουν τη μεταβίβαση γνώσεων θεωρητικών και πρακτικών. Αν πιστέψουμε στην αξία των εποπτικών μέσων τότε θα βρούμε πολλές περιπτώσεις χρησιμοποίησης τους και πολλούς τρόπους αξιοποίησης τους. Ομως χρειάζεται προσοχή και σύνεση στη χρησιμοποίηση τους. **Νοσηλευτική 3: 200-204, 1998.**

Μετά τη ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας, η χρησιμοποίηση της εκπαιδευτικής τεχνολογίας θεωρείται και είναι απαραίτητος βοηθός διδασκόντων και διδασκόμενων. Αναγνωρίζεται, τόσο στο χώρο της επιστημονικής έρευνας, όσο και στο χώρο της γενικής εκπαίδευσης, ότι η ορθή αξιοποίηση της εκπαιδευτικής τεχνολογίας συμβάλλει πολύ στην προαγωγή και τον εκσυγχρονισμό της επιστημονικής και τεχνολογικής εκπαίδευσης. Συνώνυμοι όροι με τον όρο εκπαιδευτική τεχνολογία είναι οι όροι: εποπτικά μέσα, οπτικοακουστική διδασκαλία, εκπαιδευτικά μέσα, διδακτικά μέσα, τεχνητά μέσα διδασκαλίας¹.

Η εποπτικότητα της διδασκαλίας δεν πρέπει να θεωρείται πολυτέλεια ή αμελητέο στοιχείο της εκπαίδευσης, αλλά απαραίτητο, βασικό και πολύ αποτελεσματικό.

Αυτό ενισχύεται σημαντικά από τον λόγο ότι πρόσφατα «το πείραμα και η έρευνα απέδειξαν πως ο άνθρωπος δύσκολα συγκρατεί τις γνώσεις, αν αυτές του έχουν μεταδοθεί μόνο με την ακουστική οδό. Συγκεκριμένα σήμερα

παραδεχόμαστε πως από τις γνώσεις που αποκτούμε με την ακοή συγκρατούμε μόνο το 7 %, ενώ από όσα μαθαίνουμε με την όραση παραμένουν σε ποσοστό 87 %»^{1,2}.

Από αυτά τα ποσοστά δαιτηρούνται στη μνήμη μας (θυμόμαστε)

το **10%** από αυτά που διαβάζουμε.

το **20%** από αυτά που ακούμε.

το **30%** από αυτά που βλέπουμε.

το **50%** από αυτά που βλέπουμε και ακούμε.

το **70%** από αυτά που λέμε όταν συνομιλούμε με άλλους.

το **90%** από αυτά που λέμε καθώς κάνουμε κάτι^{3,4,5}.

Ο Κομένιος λέει :«λέξεις χωρίς πράγματα είναι κέλυφος χωρίς καρπό, θήκη χωρίς ξίφος, σκιά χωρίς σώμα, σώμα χωρίς ψυχή»⁶.

Ο μεγάλος Κομφούκιος είπε: «Μιά εικόνα αντιστοιχεί σε 1.000 λέξεις», και ο Τρικούπης πίστευε ότι και η απλή παρατήρηση προθηκών - βιτρινών αποτελεί διδασκαλία⁴.

Στην εποχή μας αποδίδεται ιδιαίτερη σημασία στα εποπτικά μέσα, στην εποπτική διδασκαλία. Σκόπιμο είναι να διευκρινίσουμε ότι η εποπτική διδασκαλία δεν είναι μιά από τις μεθόδους διδασκαλίας, ούτε αποτελεί ιδιαίτερη μορφή διδασκαλίας. «Εποπτική Διδασκαλία» θεωρείται εκείνη που στη διάρκειά της χρησιμοποιούνται διάφορα εποπτικά μέσα, ανεξάρτητα από τη μέθοδο που χρησιμοποιούμε όταν διδάσκουμε. Η παιδαγωγική και ψυχολογική ανάγκη για εποπτική διδασκαλία, για τη χρήση εποπτικών μέσων αυξάνει καθημερινά.

Όλοι αναγνωρίζουν και ομολογούν τη μεγάλη αξία και σημασία που έχουν για όλους τους τομείς της εκπαίδευσης τα διάφορα εποπτικά μέσα διδασκαλίας, γιατί αυτά υποβοηθούν τη μάθηση και συντελούν στην αισθητοποίηση του προφορικού λόγου. «Το εποπτικό μέσο», παρατηρεί ο Ed. Spranger, «υποβοηθεί τη δημιουργία μαθήσεως σε βαθμό εποπτείας»⁷. Εποπεία είναι η παράσταση - εικόνα που μας δημιουργείται από την παρατήρηση, από την οπτική αντίληψη^{1,3}.

Όλα τα αντικείμενα, οι εκδηλώσεις, οι συσκευές και τα όργανα που συντελούν στην προαγωγή της μάθησης και στην ταχύρρυθμη μετάδοση γνώσεων και ιδεών, με τη διέγερση της όρασης και της ακοής, όλα όσα μας υποβοηθούν για να σχηματίσουμε ορθές παραστάσεις, σαφείς εποπτείες, χαρακτηρίζονται ως οπτικοακουστικά ή διδακτικά βοηθήματα ή βοηθήματα διδασκαλίας ή εποπτικά μέσα.

Τι μας προσφέρουν τα Εποπτικά Μέσα

Ποιά είναι τα κυριότερα πλεονεκτήματα που μας προσφέρουν τα εποπτικά μέσα και αποδεικνύουν τη μεγάλη χρησιμότητά τους;

1. Προκαλούν έντονο ενδιαφέρον.

Όσο περισσότερο ενδιαφέρεται ο εκπαιδευόμενος για αυτό που διδάσκεται, τόσο περισσότερο αποδίδει η διδασκαλία. Με τα εποπτικά μέσα δεν κεντρίζουμε μόνο το ενδιαφέρον του, αλλά το διευρύνουμε και πολλές φορές το διατηρούμε αμείωτο σε όλη τη διάρκεια της διδασκαλίας⁸.

2. Δημιουργούν σαφείς παραστάσεις,

Τα εποπτικά μέσα παίζουν σημαντικό ρόλο

στη δημιουργία σαφών και ορθών πνευματικών παραστάσεων γύρω από τα διδασκόμενα θέματα. Κάθε διδασκαλία, όταν συνοδεύεται και με κάποιο εποπτικό μέσο, γίνεται περισσότερο κατανοητή και δημιουργεί πιο ορθές και πιο σαφείς παραστάσεις. Ο Ηράκλειτος είχε παρατηρήσει: «τα μάτια είναι καλύτεροι και ακριβέστεροι μάρτυρες από τα αυτιά»^{6,9}. Συχνά ακούμε «τί είναι αυτά που λές; δείξε μου να καταλάβω».

3. Διατηρούν τις παραστάσεις.

Τα εποπτικά μέσα συμβάλλουν και στην καλύτερη διατήρηση των παραστάσεων και για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα. Οι οπτικές παραστάσεις όχι μόνο διατηρούνται περισσότερο χρονικό διάστημα, αλλά επανέρχονται και με μεγαλύτερη ευκολία και ακρίβεια στη μνήμη μας⁴.

4. Διεγείρουν, συγκεντρώνουν και συγκρατούν την προσοχή.

Η προσοχή παίζει εξαιρετικό ρόλο για τη μάθηση. Χωρίς αυτήν δεν είναι δυνατή η αφομοίωση των γνώσεων. Όσο περισσότερο συγκεντρώνεται η προσοχή των σπουδαστών, όλων των βαθμίδων της εκπαίδευσης, σε εκείνο που διδάσκονται, τόσο πιο αποτελεσματική είναι η διδασκαλία⁶. Ο Κομένιος χαρακτηρίζει την προσοχή ως «το φώς της μάθησης»¹.

5. Συμβάλλουν στην κατανόηση του μαθήματος.

Τα εποπτικά μέσα δίνουν νόημα στο μάθημα και διευκολύνουν την αφομοίωσή του. Βοηθείται ο ακροατής-σπουδαστής να καταλάβει σωστά αυτό που διδάσκεται⁴.

6. Εξοικονομούν πολύτιμο χρόνο.

Η διάρκεια της διδασκαλίας είναι μικρότερη γιατί με τη χρήση των εποπτικών μέσων πραγματοποιείται ταχεία μετάδοση γνώσεων⁶.

7. Καταπολεμούν τη λογοκοπία.

Η διαπαιδαγώγηση που προσφέρει γνώσεις, που διδάσκει χωρίς χρήση διδακτικών βοηθημάτων, χαρακτηρίζεται σαν λογοκοπία (βερμπαλισμός). Παιδαγωγική λογοκοπία σημαίνει μεγάλη χρήση του προφορικού λόγου με δυσμενείς επιπτώσεις στην άρτια αγωγή των εκπαιδευόμενων. Με τη χρήση των εποπτικών μέσων περιορίζουμε σημαντικά την άκαρπη

λογοκοπία, κάνουμε τη διδασκαλία μας παραστατική και ελκυστική, ζωντανή και ρεαλιστική¹⁰.

8. Προάγουν την αυτενέργεια.

Σύμφωνα με την παιδαγωγική έννοια της αυτενέργειας ο ακροατής-σπουδαστής δεν πρέπει να δέχεται παθητικά τα νέα μορφωτικά στοιχεία, αλλά να συμμετέχει ενεργά. Αυτό διευκολύνεται σε μεγάλο βαθμό με τα εποπτικά μέσα. Γιατί τα εποπτικά μέσα αποτελούν άριστο μέσο για την πρόκληση, διατήρηση και προαγωγή της αυτενέργειας του. Ακόμη με τα οπτικοακουστικά μέσα αφυπνίζονται και κεντρίζονται πολλές δυνατότητες των εκπαιδευομένων, (διανόηση, αντίληψη, προσοχή, παρατήρηση, συναίσθημα), στις οποίες στηρίζεται η αυτενέργεια¹¹.

9. Εξυπηρετούν τις ατομικές διαφορές.

Τα άτομα δεν έχουν τις ίδιες προϋποθέσεις και ικανότητες για μάθηση. Μερικά άτομα είναι οπτικοί τύποι, άλλα είναι ακουστικοί τύποι, άλλα είναι ελλειπτικοί τύποι και άλλα μικτοί τύποι.

Τα οπτικοακουστικά μέσα διδασκαλίας διευκολύνουν πολύ την προσπάθεια προσαρμογής της διδασκαλίας στην ατομικότητα των μαθητών. Ο κάθε εκπαιδευόμενος σχηματίζει τις απαραίτητες παραστάσεις ανάλογα με τις ικανότητές του, ανάλογα με την ατομικότητα του, ανάλογα με τον «τύπο» του¹.

10. Κάνουν τη διδασκαλία επίκαιρη.

Θεωρείται αναγκαία η συσχέτιση της σχολικής διδασκαλίας με το περιβάλλον και τις εκφάνσεις της καθημερινής ζωής του μαθητή. Αυτό κάνει τη διδασκαλία επίκαιρη. Την προσεγγίζει στις σκέψεις, στα ενδιαφέροντα, στην πείρα, στις ανάγκες, στα συναισθήματα, στα βιώματα, στα καθημερινά περιστατικά της ζωής. Με τα εποπτικά μέσα μεταφέρουμε στο σχολικό χώρο παλμό και στοιχεία της σύγχρονης ζωής και συνδέουμε στενά τη διδασκαλία και τη ζωή, θεωρία και πράξη¹².

11. Αισθητοποιούν τη διδασκαλία.

Βασική επιδίωξη, αντικειμενικός σκοπός του διδάσκοντος, είναι η αισθητοποίηση της διδασκαλίας του, δηλαδή η σαφής παρουσίαση της, για να γίνεται αισθητή από τους μαθητές, για να γίνεται αντικείμενο άμεσης εμπειρίας τους. Τα οπτικοακουστικά μέσα χαρακτηρίζονται

από πολλούς ως μέσα αισθητοποίησης. Γιατί μ' αυτά ερεθίζουμε ταυτόχρονα ή διαδοχικά περισσότερες από μια αισθήσεις και έτσι η μάθηση είναι σαφέστερη και αρτιότερη¹³.

12. Διοχετεύουν γνώσεις.

Με τα οπτικοακουστικά μέσα διδασκαλίας:

- Προσφέρουμε πληροφορίες και γνώσεις σε κλίμα ενδιαφέροντος και προσοχής.
- Συμπληρώνουμε και βελτιώνουμε τις γνώσεις που μεταδίδουμε με την προφορική διδασκαλία.
- Αναλύουμε καλύτερα σύνθετα θέματα.
- Απαντούμε σε ερωτήσεις.
- Λύνουμε απορίες.
- Διαλύουμε αμφιβολίες.
- Προλαμβάνουμε παρανοήσεις της διδασκαλίας.
- Δίνουμε σχήμα και μορφή, νόημα και περιεχόμενο σε λέξεις και φράσεις με τη χρήση διδακτικών βοηθημάτων.
- Βοηθούμε τους εκπαιδευόμενους να κρατούν καλές σημειώσεις.

Τα εποπτικά μέσα διευκολύνουν τη μεταβίβαση γνώσεων και διοχετεύουν στους μαθητές περισσότερες γνώσεις, θεωρητικές και πρακτικές¹⁴. Οι γνώσεις που διοχετεύουν τα εποπτικά μέσα είναι καλύτερης ποιότητας από εκείνες που μεταβιβάζονται χωρίς τη βοήθειά τους.

13. Εκσυγχρονίζουν την Εκπαίδευση.

Με την εισαγωγή των οπτικοακουστικών μέσων στο σχολείο η εκπαίδευση εκσυγχρονίζεται. Γίνεται ταχύρρυθμη, πιο ρεαλιστική και παραστατική, πιο ελκυστική και αποδοτική, και αξιοποιεί τα σύγχρονα μέσα πληροφόρησης και τις ραγδαίες τεχνολογικές κατακτήσεις για τη βελτίωσή της¹⁵.

14. Καλλιεργούν το καλαισθητικό συναίσθημα.

Κάθε άτομο διαθέτει καλλιτεχνικές καταβολές και μπορεί, μετά από σχετική αγωγή να δοκιμάσει έντονες καλλιτεχνικές συγκινήσεις, γιατί το καλλιτεχνικό συναίσθημα προάγεται από την επικοινωνία μας με τα καλλιτεχνήματα του φυσικού και τεχνητού κόσμου που μας περιβάλλει. Με τον κόσμο αυτό επικοινωνούμε κυρίως με τις δυο ανώτερες αισθήσεις μας, την όραση και την ακοή.

Τα οπτικοακουστικά μέσα συντελούν στην καλλιέργεια του καλαισθητικού συναισθήματος

- Με την καλλιτεχνικότητα του εποπτικού υλικού.
- Με τον αρμονικό συνδυασμό ήχου και εικόνας και
- Με την εκλεκτική χρήση της μουσικής¹.

15. Συνδυάζουν θεωρία και πράξη.

Εκείνο που κάνει τη γνώση πλήρη και τέλεια είναι η ενημέρωση με την πρακτική εφαρμογή της. Για να είναι πιο αποδοτική η διδασκαλία, είναι απαραίτητος ο κατάλληλος συνδυασμός θεωρίας και πράξης. Στον τόσο πολύτιμο και απαραίτητο συνδυασμό θεωρίας και πράξης, μας εξυπηρετούν με πολλούς τρόπους και σε μεγάλο βαθμό τα εποπτικά μέσα.

Με αυτά συνδυάζουμε¹:

- Ενημέρωση και εξάσκηση.
- Ακρόαση και παρατήρηση.
- Προφορικό λόγο και εργαστήριο.
- Εννοιες και αντικείμενα.
- Ιδέες και ενέργειες.
- Πληροφορίες και πειράματα.
- Γνώσεις και δεξιότητες.
- Παρουσίαση και εφαρμογή.
- Θεωρία και πράξη.

Η διδασκαλία παύει να είναι θεωρητική, αφηρημένη, άτονη. Γίνεται συγκεκριμένη και αυθεντική, πρακτική και εργαστηριακή, ισχυρή και πειστική.

16. Διευκολύνουν τη διδασκαλία.

Με τα εποπτικά μέσα μπορούμε να γεφυρώσουμε τα χρονικά και τοπικά διάστημα που μας χωρίζουν από τα γεγονότα που διδάσκουμε, να συγκρίνουμε γνώσεις με άγνωστα αντικείμενα, να μεταδώσουμε γνώσεις, να προκαλέσουμε ερωτήσεις, να απαντήσουμε σε απορίες, να ψυχαγωγήσουμε, να περιορίσουμε το ρόλο του διδάσκοντα και να διευρύνουμε την ενεργοποίηση της μάθησης, να καλλιεργήσουμε καλές συνήθειες⁷.

Βασικά χαρακτηριστικά των εποπτικών μέσων.

Για να είναι πιο αποδοτική η χρησιμοποίηση των εποπτικών μέσων, οφείλουμε να προ-

σπαθούμε να χρησιμοποιούμε τα πιο κατάλληλα μέσα. Για να επιλέξουμε τα καταλληλότερα εποπτικά μέσα καλό είναι να γνωρίζουμε ότι «καταλληλότερα» είναι τα εποπτικά μέσα που διαθέτουν τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

1. Έχουν ανάλογο μέγεθος, για να μπορούν να τα βλέπουν πολύ καλά όλοι οι ακροατές-εκπαιδευόμενοι, και εκείνοι που κάθονται στις πλάγιες ή στις τελευταίες θέσεις της αίθουσας.

1. Είναι μεγάλα, καθαρά και ευδιάκριτα από όλους τα σχήματα, τα πρόσωπα και οι λέξεις που περιέχουν.

2. Έχουν καλλιτεχνική αξία, είναι έγχρωμα.

3. Διατηρούνται όλες οι αναλογίες, για να εξασφαλίζεται πάντοτε η δημιουργία ορθών παραστάσεων⁶.

4. Προσφέρουν καλή τεχνική κατασκευή, καλή ποιότητα των υλικών, εύκολη μεταφορά, άνετη επίδειξη.

5. Ανταποκρίνονται στο πνευματικό επίπεδο των εκπαιδευομένων και έχουν άμεση σχέση με το περιεχόμενο της διδασκαλίας μας¹².

6. Υποβοηθούν την κατανόηση, την εμπέδωση της διδασκαλίας, τη διασάφηση κάποιας ιδέας, τη σύγκριση γνωστών με άγνωστα.

7. Είναι απλά, ακριβή, καθαρά, ελκυστικά, καινούργια, τέλεια. Τα περίπλοκα, ανακριβή, λεκιασμένα, ακαλαίσθητα, παλαιά και ατελή εποπτικά μέσα δεν είναι πολύ αποδοτικά¹⁶.

Συμβολή των εποπτικών μέσων στη διδασκαλία.

Αν πιστέψουμε στην αξία των εποπτικών μέσων, στη θετική συμβολή τους στο διδακτικό μας έργο, στην ουσιαστική βοήθεια που μας προσφέρουν, τότε θα βρούμε πολλές περιπτώσεις χρησιμοποίησής τους και πολλούς τρόπους αξιοποίησής τους.

Εκπαιδευτικοί που εξαρτούν την επιτυχία της διδασκαλίας μόνο από τη φωνή τους αδικούν:

- τον εαυτό τους,
- το μάθημα και
- τους ακροατές τους.

Ο λόγος είναι πράγματι ανίκανος να ταυτίσει έννοιες που υπάρχουν στο μυαλό του δασκάλου με τις παραστάσεις που θα σχηματισθούν στο μυαλό του εκπαιδευομένου. Εμποδίζουν σ' αυτό η προδιάθεση, οι πνευματικές εμπειρίες, οι προσωπικές διαφορές.

Συνετή χρήση των εποπτικών μέσων.

Όσο τονίζεται η ανάγκη χρησιμοποίησης εποπτικών μέσων για να κάνουμε μια διάλεξη περισσότερο σαφής, εύληπτη, ελκυστική, ρεαλιστική και αποδοτική, άλλο τόσο θεωρείται σκόπιμο να τονιστεί ότι απαιτείται ιδιαίτερη προσοχή και σύνεση στη χρησιμοποίηση των εποπτικών μέσων¹¹. Και αυτό γιατί η υπερβολική χρήση ή η μη επιμελής προετοιμασία της παρουσίασης τους δημιουργεί τον κίνδυνο να περιοριστεί η αυτενέργεια του ακροατή¹.

«Για να διατηρήσουν όλη την αποτελεσματικότητα τους, τα διδακτικά μέσα πρέπει να χρησιμοποιούνται με μέτρο. Οι υπερβολές προς τη μία ή την άλλη κατεύθυνση είναι πάντοτε επιζήμιες»¹⁰.

SIAMANGA HELEN. Audio-visual teaching aids.

In our current times there is an emphasis on using the audio-visual aids in education. Everybody recognizes the great value of them. These teaching media facilitate the transmission of theoretical and technical knowledge. However, they should be used with system and prudence. Nosileftiki 3: 200-204, 1998.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Ζευκιλής Α.: Τα Εποπτικά Μέσα Διδασκαλίας. Αθήνα, Εκδόσεις Γρηγόρη, 1989.
2. Κασσάπης Δ. Σύγχρονοι Μέθοδοι Μεταδόσεως Γνώσεων - Επιστημονικών Πληροφοριών και ο Ρόλος των Εποπτικών Μέσων εις την Παιδείαν.

Διαλέξεις επί Οπτικοακουστικών Διδακτικών Μέσων, Αθήνα, Ίδρυμα Ευγενίδου, 1970.

3. Σιμάτος Α. Τεχνολογία και Εκπαίδευση. Αθήνα, Εκδόσεις Πατάκη, 1994.
4. Απλακίδης Ι. Τα Οπτικοακουστικά Μέσα και η Εκπαίδευσις. Διαλέξεις επί Οπτικοακουστικών Διδακτικών Μέσων, Αθήνα, Ίδρυμα Ευγενίδου, 1970.
5. Φαλταΐς Μ. Η σημασία των Οπτικοακουστικών μέσων εις την εφαρμογήν των προγραμμάτων κοινοτικής αναπτύξεως. Διαλέξεις επί Οπτικοακουστικών Διδακτικών Μέσων, Αθήνα, Ίδρυμα Ευγενίδου, 1970.
6. Τσεγγελίδης Ι. Αξιοποίηση των Μέσων Διδασκαλίας. Αθήνα, Ελληνοχριστιανική Αγωγή, 1981, Ιανουάριος.
7. Ζευκιλής Α. Γενική Διδακτική. Αθήνα, Εκδόσεις ΟΕΔΒ, 1989.
8. Χαραλαμπόπουλος Β. Τα Οπτικοακουστικά Μέσα Διδασκαλίας εις τα Αγγλικά Σχολεία. Ελληνοχριστιανική Αγωγή, 1971, Νοέμβριος.
9. Πινότση Α. Τα Οπτικοακουστικά Μέσα εις την Βιομηχανικήν Επιχείρησιν. Διαλέξεις επί Οπτικοακουστικών Διδακτικών Μέσων, Αθήνα, Ίδρυμα Ευγενίδου, 1970.
10. Πετρουλάκης Ν. Γενική Διδακτική. Αθήναι, Εκδόσεις Καμπανάς, 1963.
11. Πετρουλάκης Ν. Προγράμματα, Εκπαιδευτικοί Στόχοι, Μεθοδολογία. Αθήναι, Εκδόσεις Φελέκη, 1981.
12. Τσεγγελίδης Ι. Αξιοποίηση των Μέσων Διδασκαλίας. Ελληνοχριστιανική Αγωγή, 1981, Μάρτιος.
13. Dottrens . Παιδαγωγώ και Διδάσκω. Εκδόσεις Αθήνα, Δίπτυχο - UNESCO, 1974.
14. Δερβίσης Σ. Σύγχρονη Γενική Διδακτική. Αλεξανδρούπολη 1979.
15. Λογιάδη Μ. Η Εφαρμογή των Οπτικοακουστικών Μέσων δια την Εκμάθησιν Ξένων Γλωσσών. Διαλέξεις επί Οπτικοακουστικών Διδακτικών Μέσων, Αθήνα, Ίδρυμα Ευγενίδου, 1970.
16. Palau YG. Τα Διδακτικά Μέσα. Διαλέξεις επί Οπτικοακουστικών Διδακτικών Μέσων, Αθήνα, Ίδρυμα Ευγενίδου, 1970.